

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Francisco Igartua Urkiola

*Zumarraga,
Gipuzkoa
(1921-2011)*

Aurkibidea

Biografia

Zumarragako Soraiz auzoko 'Urruti' baserrian jaio zen 1921ean. Hiru anai-arreba ziren sendian, eta betidanik ezagutu izan dute baserriko bizimodua gertutik. Eskolan, mojetan eta geroago "hermanoetan" ibili zen. Baserriko produktuak saltzera azokara joan ohi zen, eta etxean ganadua zaintzea suertatu zitzaion. Gerra garaian, 'Aparizio' lantegian hegazkinetarako bonbak egiten aritu zen. Soldadutza Gasteizen egin zuen, artillerian egon zen eta ukuiluko lanetan aritu zen. 24 urterekin etxera bueltatu, eta ordutik baserrian jarraitu izan du.

Zintak

ZMG-028

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Otegi, Aitziber
- **Data:** 2010-09-15
- **Iraupena:** 65 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Elexpuru, Juan Martin

Pasarteak

1. Zumarragara, Oñatira, Tolosara... sagarra saltzera

- **Erref:** ZMG-028/003
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:04:02. **Bukatu:** 00:06:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserria » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak

Laburpena:

<p>Sagar asko izaten zuten. Urtebi sagarra gazia zen, jatekoa. Sagardoa egiteko baziren beste sagar mota batzuk, txori sagarra eta abar. Ama astoarekin joaten zen sagarra saltzera Zumarragara. Oñatira eta Bergara ere bai. Bere arbasoak garai batean Tolosara ere joaten omen ziren.</p>

2. Fruta-arbolak txertatzen

- **Erref:** ZMG-028/005
- **Iraupena:** 0:02:46. **Hasi:** 00:06:32. **Bukatu:** 00:09:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:

Gerezia eta arana ugari zen baserrian. Kaletarrek harrapatu ohi zuten fruta. Mentuak sartzea (txertatzea) udaberrian egiten da. Nola txertatzen den azaltzen du. Gaztainak ere asko txertatzen ziren.

3. Aitonak erosi zuen baserría

- **Erref:** ZMG-028/007
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 00:12:24. **Bukatu:** 00:13:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

Lehen bizitza bakarrekoa zen Urruti baserría, baina nagusiak noizbait bitan banatu zuen. Ez dira errenteroak, aitonak erosi zuen etxebizitza.

4. Laiak urtero zorrozten ziren

- **Erref:** ZMG-028/009
- **Iraupena:** 0:03:14. **Hasi:** 00:14:28. **Bukatu:** 00:17:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:

<p>Garia, artoa..., denetik hartzen zuten. Lursail aldapatsuak dira eta laiaz lantzen zuten lurra. Hamar urte ezkeror, lanera. Hirunaka egiten zuten laian. Dozena bat laia izaten zen etxean. Urtero zorrozten zituen errementariak. Errementarien izenak. Imina bat (9 kilo inguru) gariren truke zorrozten zuten.</p>

5. Lizaratzura eta Legazpira erro tara

- **Erref:** ZMG-028/010
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:17:42. **Bukatu:** 00:19:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Lizarazu errotara joan ohi ziren. Legazpira ere bai. Aitonaren garaian errotaria bera etortzen zen baserrira zorroarekin. Bere garaian, berriz, alderantziz. Legazpira ere joaten ziren beste errota batera, gurdiaz.

6. Berehala ikasi zuen euskaraz

- **Erref:** ZMG-028/011
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:19:23. **Bukatu:** 00:21:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak

Laburpena:

Mojetan ibili zen eskolan sei urte arte. Gero Hermanoetan. Pozik joaten zen eskolara, nahiago etxean lanean geratu baino. Mojak erdaldunak ziren. Berehala ikasi zuen erdaraz. Hermanoen ikastetxea non zegoen.

7. 'Xabiartxo' liburua zuten eskolan

- **Erref:** ZMG-028/014
- **Iraupena:** 0:00:40. **Hasi:** 00:24:05. **Bukatu:** 00:24:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak

Laburpena:

<p>Xabiartxo liburua zuten hermanotan. Ez zituzten zigortzen euskaraz egitegatik.</p>

8. Zumea diru-iturri handia

- **Erref:** ZMG-028/016
- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 00:25:12. **Bukatu:** 00:27:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Beste batzuk
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak

Laburpena:

Eitzagan diru asko mugitzen omen zen. Zume asko landatzen zen. Kaxoietan hazten zen zumea. Hazitakoan emakumeek eta haurrek zuritu egiten zuten. Nola ereiten zen. Igitaiaz ebakitzen zen abendu aldera.

9. Andreak eta umeak zumea zuritzen

- **Erref:** ZMG-028/017
- **Iraupena:** 0:03:27. **Hasi:** 00:27:18. **Bukatu:** 00:30:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Beste batzuk
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak

Laburpena:

Zumea, ebakita gero, sailkatu egiten zuten. Gero, galdaran egosi eta zuritu. Aulkiak eta horrelakoak egiteko erabiltzen zen. Busca familiak lantegi handia zuen zumeaz saskiak eta horrelakoak egiteko. Andreek eta mutikoek aritzen ziren zumea zuritzen. Gizonek baino jornal hobe irabazten zuten askotan.

10. Trontzan aitarekin batera

- **Erref:** ZMG-028/019
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:31:56. **Bukatu:** 00:34:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

Bera jaio zen urtean sartu zuten lehen pinudia. Lan asko egindakoa da basoan. Trontzaz ebakitzen zen pinua. Aita trontzari ona zen. Bera eta aitaren artean ederki erabiltzen zuten.

11. Aitona oñatarrak ekarri zuen pinua

- **Erref:** ZMG-028/021
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:36:14. **Bukatu:** 00:37:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

Aitona Oñatitik etorria zen eta hark ekarri zuen pinua etxera. Etorkizuna zuela ikusi eta alde guztietan sartu zuen.

12. Bonbak egiten gerra denboran

- **Erref:** ZMG-028/023
- **Iraupena:** 0:02:26. **Hasi:** 00:39:13. **Bukatu:** 00:41:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ekonomia gerra garaian
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Aparicio fabrikari ibili zen gerra denboran bonbak egiten. Abiazioko bonbak. Alemanek eramaten omen zituzten Salamancara. Zumarragakoa zen nagusia, Aparicio. Beste bi sozio zituen. Legazpin ere bazen lantegi bat gauza bera egiten zuena.

13. Gabiriara meriendatzera gerra denboran

- **Erref:** ZMG-028/027
- **Iraupena:** 0:02:14. **Hasi:** 00:47:52. **Bukatu:** 00:50:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:

Bi taberna, eliza, frontoia... ziren orduan Eitzagan. Gutxigatik ez zuen kintak harrapatu gerrara joateko. Bera baino zaharragoak soldadu zeuden. Ormaiztegiko zubia botata zegoen. Bizikletan joaten ziren Gabiriara eta han askari goxoak egiten zituzten.

14. Soldadutzan ukuilura destinatuta

- **Erref:** ZMG-028/031
- **Iraupena:** 0:02:52. **Hasi:** 00:55:50. **Bukatu:** 00:58:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

Gasteizera joan zen soldadu gerra amaitu eta laster. Artillerian egon zen lehenbizi eta ukuiluan gero. Berrogei bat buru izaten zituzten. Zazpi edo zortzi soldaduk zaintzen zituzten, tartean baziren errapeari heltzen ere ez zekitenak. Erreal bi zen jorrala.

15. Gurina egiten soldadutzan

- **Erref:** ZMG-028/032
- **Iraupena:** 0:02:38. **Hasi:** 00:58:42. **Bukatu:** 01:01:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Lan asko egin behar, baina ondo pasatu zuen soldadutzan. Goserik ez. Gurina egiten zuten makinan. Ofizialentzat izaten zen, ez soldaduentzat. Hiru urte eta erdi egin zituen soldadu.

16. Laian bi "zohi" osatzen zituen familiak

- **Erref:** ZMG-028/034
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 01:03:02. **Bukatu:** 01:04:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Lurra lantzea

Laburpena:

Ez ziren familia handia, baina bi "zohi" osatzen zituzten laiarako. Hiruko taldeak egiten ziren; batean aita, ama eta arreba; bestean aitona eta bi anaiak. Aitona eta aita biak omen ziren langile finak.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-07-31

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com